

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

**MATERIALE
ȘI
CERCETĂRI
ARHEOLOGICE**

**SERIE NOUĂ
V**

**EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI, 2009**

Săpături de salvare în Peștera Coacăzei în anul 2008

MARIN CÂRCIUMARU, ELENA-CRISTINA NIȚU, GEORGE MURĂTOREANU,
RADU ȘTEFĂNESCU, VALENTIN DUMITRAȘCU, IULIA NEAGA,
VIOREL-AURELIAN SORA*

Mots-clé: Paléolithique, Moustérien, chronostratigraphie, chronologie, grotte.

Résumé: La position géographique spéciale de la grotte Coacăzei, les études faunistiques multiples, d'un côté, et les données stratigraphiques et la succession culturelle souvent controversées, de l'autre côté, nous ont déterminé de reprendre, en 2008, les recherches dans cette grotte. Par les deux sections ouvertes, nous avons essayé de résoudre une partie de ces aspects.

Cuvinte-cheie: Paleolitic, Musterian, cronostratigrafie, cronologie, peșteră.

Rezumat: Poziția geografică deosebită a peșterii Coacăzei, studiile faunistice multiple, pe de o parte și datele stratigrafice și succesiunea culturală adesea controversate, pe de altă parte, au impus reluarea săpăturilor în anul 2008 în această peșteră. Prin cele două secțiuni deschise am încercat rezolvarea în parte a acestor aspecte.

Peștera Coacăzei face parte din grupa celor 362 de cavități menționate de C. Goran¹, care aparțin reliefului endocarstic din culoarul depresionar Bran – Dragoslavele. Este situată pe stânga văii cu același nume, în amonte de confluența cu Valea Ulmului.

Peștera Coacăzei a fost cercetată în mai multe etape: Alfred Prox² a efectuat în 1934 primele săpături, fiind urmat în 1958 de un colectiv condus de C. S. Nicolăescu-Plopșor³, și Alexandru Păunescu în 1984–1985⁴. Având în vedere că în urma acestor săpături nu s-a atins patul peșterii, în anul 2008 un

colectiv format din studenții Universității „Valahia” din Târgoviște, sub coordonarea lui Marin Cârciumar, au reluat cercetările în această peșteră.

Din punct de vedere cultural, au fost identificate de-a lungul timpului mai multe niveluri arheologice: musterian și aurignacian în urma săpăturilor lui C. S. Nicolăescu-Plopșor, D. Nicolăescu-Plopșor, I. Pop, C. Rișcuția⁵ și musterian, aurignacian și gravetian după săpăturile conduse de Al. Păunescu⁶.

Altitudinea absolută a gurii peșterii este de 903 m, la o altitudine relativă față de firul văii de aproximativ 25 m, având orientare sudică, în condițiile în care peștera este orientată pe direcție nord – sud.

Din punct de vedere al caracteristicilor peșterii, din analiza de teren și din cartările efectuate se pot constata câteva aspecte. Peștera este fosilă, în prezent neexistând urme ale unui drenaj activ. Patul peșterii este ușor ascendent, cu o denivelare maximă de 4 m, denivelare care însă nu este uniformă (fig. 1), ci se realizează în trepte. Aspectul peșterii este cel al unei peșteri tinere, fără concrețiuni și formațiuni parietale bine dezvoltate, cu numeroase blocuri de calcar desprinse din tavan și prinse în depozitul sedimentar de pe patul peșterii. Înălțimea variază de la 1 m, până la peste 12 m, existând trei sectoare înalte, dezvoltate sub forma unor cupole, separate de pasaje care pot avea înălțimi ce nu trec de 1 m.

Planul peșterii indică o formă evazată, care se dezvoltă aproape simetric de la fundul peșterii până la gura acesteia, unde există deschiderea maximă de aproximativ 11 mp. Suprafața peșterii este de aproximativ 228 mp.

Uniformitatea peșterii este întreruptă de apariția în peretele drept a unui horn care comunică cu exteriorul și urcă până pe platoul cvasiorizontal de

---

* Marin Cârciumar, Elena-Cristina Nițu, George Murătooreanu, Iulia Neaga, Viorel-Aurelian Sora: Universitatea „Valahia” Târgoviște, Facultatea de Științe Umaniste, Str. Lt. Stancu Ion, nr. 34-36, Târgoviște, 130105, Jud. Dâmbovița, e-mail: mcarciumar@yahoo.com, elenacristinanitu@yahoo.com, muratoreanug@yahoo.com, iulianeaga@hotmail.com, relu_304@yahoo.com; Radu Ștefănescu, Muzeul județean de Istorie Brașov, E-mail: stefanescu.r@gmail.com

¹ Goran 1982.

² Prox 1938, p. 73–76.

³ Nicolăescu-Plopșor *et al.* 1961, p. 15–20.

⁴ Păunescu 2001.

⁵ Nicolăescu-Plopșor *et al.* 1961.

⁶ Păunescu 2001.

deasupra, situat la 1.000 m. Prin acest horn, în perioadele cu precipitații sunt transportate materiale grosiere (în special pietrișuri și grohotișuri) și material solifer, care au fost depuse în timp sub forma a două mari conuri de dejecție care parazitează patul fosil al peșterii.

Pentru identificarea surselor de materie primă la care ar fi putut să aibă eventual acces comunitățile care au locuit peștera Coacăzei s-au întreprins nenumărate cercetări care au demonstrat potențialul excepțional al regiunii în ceea ce privește aprovizionarea cu surse litice de bună calitate, care corespund de cele mai multe ori exigențelor de debitaj.

Cele mai accesibile surse litice de materie primă le-au reprezentat cu siguranță jaspurile existente pe cele două văi care confluează în imediata apropiere a peșterii: valea Coacăzei și Sbârcioara. Pe trasee foarte ușoare se putea ajunge, însă, și la jaspurile sau silexurile de pe valea Turcu, concentrate mai ales între satele Moieciu de Sus și Cheia, sau de pe valea Fundățica, ca și la silexul de o calitate deosebită de pe valea Grădiștea.

În campania din vara anului 2008⁷ au fost deschise două secțiuni: S-VI, cu o suprafață de 6 mp, a fost întreruptă la adâncimea de 110 cm datorită fragmentelor de calcar de dimensiuni foarte mari și S-VII, plasată chiar la intrarea în peșteră, cu o suprafață de 3 mp, care a ajuns la adâncimea de 290 cm, fără să se atingă patul peșterii. Trebuie să menționăm că S VII a început cu o suprafață de 6 mp, dar, după 50 cm, s-a constatat că în partea de nord, dinspre interiorul peșterii, depozitele erau deranjate datorită secțiunii din 1958, ceea ce a determinat reducerea suprafeței, săpătura noastră fiind continuată numai în carourile din partea de sud.

Profilul de est din S VI a oferit următoarea succesiune (fig. 2/1): 1 – strat lutos-nisipos, aparținând depunerii holocene, de culoare maroniu închis (10 YR 3/3); 2 – strat nisipos, foarte slab lutos, cu pietre de calcar de mărime medie, de culoare maroniu gălbui închis (10 YR 4/4); 3 – strat nisipos micaceu fără pietre, de culoare maroniu gălbui (10 YR 5/4); 4 – strat nisipos cu foarte rare pietre de mici dimensiuni, de culoare maroniu gălbui-închis (10 YR 4/4) și cu lentile subțiri de

oxizi fero-manganici; 5 – strat nisipos cu blocuri colțuroase mari de calcar, de culoare maroniu gălbui (10 YR 5/4); 6 – strat nisipos-lutos cu blocuri colțuroase de dimensiuni mai mari decât în stratul de deasupra, de culoare maroniu intens (7,5 YR 5/5) – maroniu închis (7,5 YR 4/3); 7 – strat nisipos cu structură grăunțoasă, cu blocuri mari de calcar, de culoare maroniu gălbui (10 YR 5/8).

Secțiunea VI s-a dovedit a fi complet sterilă din punct de vedere arheologic.

Mult mai interesantă este succesiunea stratigrafică din S VII, secțiune plasată transversal în zona intrării în peșteră, care a oferit de altfel și singurul strat de cultură definit stratigrafic și cultural.

Succesiunea stratigrafică din S-VII este următoarea (fig. 2/2): 1 – sol actual lutos-nisipos de culoare maroniu (10YR 4/3–5/3); 2 – strat de acumulare de pietriș de dimensiuni mici și mijlocii cu sediment destul de restrâns printre ele, de culoare maroniu-gălbui închis (10 YR 4/4) – maroniu-gălbui (10YR 5/4); 3 – strat lutos-nisipos, cu mici fragmente de calcar, mai numeroase la baza stratului, de culoare maroniu închis (10YR 3/3); 4 – matrice nisipoasă amestecată cu fragmente mici de calcar care îmbracă blocuri medii și mai rar mari, de culoare maroniu-gălbui (10YR 5/6); 5 – strat nisipos, cu foarte rare pietre de dimensiuni mici din calcar, de culoare maroniu-olive deschis (2,5 YR 5/6) – gălbui-olive (2,5 YR 6/6); 6 – nisipos, foarte slab lutos, cu multe fragmente colțuroase de calcar mici și mijlocii, de culoare maroniu-gălbui (10YR 5/6); 7 – strat lutos cu foarte multe fragmente mărunte de calcar în matricea sedimentului care îmbracă pietre colțuroase de calcar de mărime mică și mijlocie, de culoare maroniu închis (10 YR 3/3) – maroniu-gălbui închis (10 YR 4/4), strat cultural din punct de vedere arheologic; 8 - strat lutos, foarte slab nisipos, cu nenumărate fragmente medii și mici de calcar și rare blocuri mari, de culoare maroniu închis (7,5 YR); 9 – lentilă nisipoasă cu nenumărate grăunțoase de calcar, cu aspect limonic de culoare gălbui-maroniu (10 YR 5/8) – maroniu-gălbui (10YR 6/8).

Adâncimea relativă unde se plasează singurul strat de cultură identificat este cuprinsă între 1,95–2,20 m și corespunde cu nivelul de cultură musterian identificat de C. S. Nicolăescu-Ploșșor, D. Nicolăescu-Ploșșor, I. Pop, C. Rîșcuția⁸. Utilajul litic recuperat este destul de sărac, și este alcătuit în

⁷ Mulțumim studenților care au participat direct și extrem de eficient la realizarea săpăturilor arheologice din peștera Coacăzei.

⁸ Nicolăescu-Ploșșor *et al.* 1961.

principal din deșeuri de debitaj și fragmente de așchii din cuarțit. Acest lucru subliniază că în peștera Coacăzei nu se poate vorbi decât de o locuire extrem de efemeră, aspect susținut, de altfel, de ansamblul materialului din această peșteră. El ar putea aparține, conform celor câteva mărturii faunistice, unei etape reci din Pleistocenul superior.

Fauna găsită, în schimb, este destul de numeroasă.

Studiul materialului faunistic

În urma săpăturilor arheologice din 2008, au fost prelevate 326 fragmente scheletice, respectiv 40 din secțiunea VI și 286 din secțiunea VII. Majoritatea fragmentelor provin de la urs, care dimensional este *Ursus spelaeus*, această specie fiind reprezentată prin elemente din întregul schelet (elemente craniene, dentiție, vertebre cervicale, toracale, lombare și caudale, oase ale scheletului apendicular). În același timp, se întâlnesc mai multe categorii de vârstă, de indivizi tineri cu dinți neerupți până la indivizi adulți și bătrâni, cu dinții foarte uzați. Alte specii apar sporadic: vulpe (*Vulpes vulpes*), cervide (*Cervus elaphus* sau *Dama dama*), posibil bursuc (*Meles meles*) și căprior (*Capreolus capreolus*), un canid de talie medie, precum și o pasăre de talie mică (*Aves* indet).

Materialul faunistic este extrem de fragmentat, majoritatea oaselor având dimensiuni între 1 și 5 cm, ceea ce a făcut procesul de determinare extrem de dificil. Multe dintre elemente prezintă urme de dinți de carnivore, precum și urme de digestie.

Materialul este prezentat în continuare pe adâncimi, în cadrul fiecărei secțiuni:

Din **secțiunea VI**, de la adâncimea de 73 cm, provin 35 de fragmente osoase, dintre care 12 de urs (fragmente de vertebre, fragmente de oase lungi, de craniu, de coastă, un metapod și un incisiv), două de cerb (un cubonavicular și un fragment distal de tibie), un coxal de canid de talie medie, un fragment de maxilar de la un carnivor mic și 6 fragmente indeterminabile de mamifere.

– de la adâncimea de 185 cm, au fost prelevate un molar de urs, un canin ce poate fi de bursuc, și 3 fragmente indeterminabile.

Majoritatea fragmentelor din această secțiune au dimensiuni între 2 și 5 cm, doar două având între 8 și 10 cm.

Din **secțiunea VII**, de la 57 de cm au fost prelevate 59 de fragmente: 16 fragmente de urs

(coaste, fragmente de oase lungi și plate, fragmente de craniu și vertebre, 3 incisivi, 3 falange, un metapod și un fragment de radius), 2 de vulpe (o mandibulă și o tibie), 2 molari inferiori de la un rumegător de talie medie, 25 de fragmente scheletice de mamifere de talie medie (fragmente de oase lungi, fragmente de craniu și de coaste) și 12 fragmente indeterminabile de mamifere.

Majoritatea fragmentelor au dimensiuni între 1 și 8 cm, iar două au între 20 și 30 de cm.

De la această adâncime provine o falangă 1 de urs, corodată, care cel mai probabil a fost digerată de un carnivor.

Comparativ cu aspectul general al fragmentelor, dictat de nivelul de fosilizare, avem 3 elemente care par a fi mai recente decât restul eșantionului. Este cazul unei tibii de vulpe și al celor 2 molari de rumegător de talie medie.

De la cca 73 cm adâncime provin doar 3 fragmente, respectiv un molar de urs, un molar de la un rumegător de talie medie și un calcaneu de cervid (*Cervus elaphus* sau *Dama dama*).

La circa 80 cm au fost prelevate 62 de fragmente, majoritatea de urs, respectiv 20 (fragmente de oase lungi, coaste, falange, dinți izolați, metapodii și fragmente de tibie, femur și ulnă), 2 resturi de vulpe (femur și un metapod), o falangă de la un rumegător de talie mică și un metacarp de la o pasăre de talie mică. Tot de la această adâncime mai provin 36 de fragmente neidentificabile de mamifere de talie medie (fragmente de oase lungi, plate, vertebre și coaste). Fragmentele au dimensiunile cuprinse între 2 și 6 cm, iar patru dintre ele între 10 și 14 cm.

În jurul adâncimii de 90 cm din nou predomină ursul, cu 40 de fragmente (oase lungi și coaste, molari, falange, carpiene, tarsiene, metapodii, fragmente de craniu). Restul de fragmente reprezintă spărturi de oase lungi și coaste de mamifere de talie medie. Dimensional, majoritatea fragmentelor se încadrează între 2 și 5 cm, iar câteva între 7 și 9 cm.

Dintre adâncimile de 160–175 cm provin 41 de fragmente. Dintre acestea, 39 sunt de urs (mandibulă, coaste, metapodii, falange, vertebre), iar restul de două sunt reprezentate de un canin de vulpe și un tarsian de la un rumegător de talie medie. De aici provine încă o falangă 1 de urs cu urme de digestie. Fragmentele sunt cuprinse între 1 și 5 cm, cu excepția câtorva, cuprinse între 10 și 15 cm.

În careul C1 depozitul dintre 190-195 cm, au furnizat doar 18 fragmente, care cu excepția unuia (un fragment de os lung de la un mamifer de talie medie) sunt toate de urs: un metapod, un tarsian, o falangă 1 și mai multe fragmente de oase lungi. Fragmentele au dimensiuni între 2 și 6 cm.

La 196 cm, careul B1, au fost descoperite doar 16 fragmente: un metapod de urs, 14 fragmente indeterminabile de mamifere și o falangă 2 de la un rumegător de talie medie, cu urme de digestie. Aceasta ridică la 3 numărul de oase digerate de către carnivore, prelevate din acest sit. Dimensiunile fragmentelor sunt foarte mici, între 2 și 3 cm.

Doar 5 fragmente de coaste de urs au fost recuperate din careul C1, de la 204 cm adâncime, iar din careul B2, 210 cm cele 3 fragmente de oase sunt indeterminabile. În schimb, din C1, de la 230 cm provin 11 fragmente de oase lungi de urs și un fragment de coxal de la un mamifer mic, toate cu dimensiuni între 2 și 4 cm. La 240 cm adâncime, în careul B1 au apărut 7 fragmente de coaste de urs și 12 fragmente scheletice de mamifere indeterminabile, cu dimensiuni între 2 și 4 cm, iar la 246 cm, careul C1 4 fragmente de oase lungi de mamifer de talie mare, de aproximativ 3 cm lungime. Un incisiv de urs și 5 fragmente de coastă a livrat depozitul de la 273 c, careurile A1-B1 și 6 fragmente de coaste de urs la 275 cm, careul B2. Ursul este prezent și în careul B2, la 278 cm, pentru că, din cele 19 fragmente de la această adâncime, 5 sunt atribuite acestei specii (un metapod, un fragment dentar și 3 fragmente de coastă), alături de două radiusuri de carnivore mici (probabil mustelide), restul fiind fragmente indeterminabile, între 2 și 5 cm. În sfârșit, de la 290 cm, careul B1 provin 43 de

fragmente: 3 de urs (un tarsian, o falangă 3 și un fragment dentar), un os sesamoid de la un rumegător mic (probabil căprior), restul fiind oase indeterminabile de mamifere cu lungimea medie de 2 cm.

Rezultatul principal al campaniei din acest an a fost clarificarea stratigrafiei geologice din această peșteră și amplasarea corectă a stratului de cultură, care a fost prezentată contradictoriu de-a lungul timpului. Având în vedere că până în prezent nicio săpătură nu a atins patul peșterii, săpătura din 2008 a ajuns până la o adâncime de 2,90 m, nu excludem ca peștera să ascundă în stratele profunde unele surprize, mai ales că poziția ei este destul de favorabilă locuirii.

BIBLIOGRAFIE

- Goran 1982 – C. Goran, *Catalogul sistematic al peșterilor din România 1981*, București, 1982, 496 p.
 Ploșor *et al.* et 1961 – C. S. Nicolăiescu-Ploșor, D. Nicolăiescu-Ploșor, I. Pop, C. Rîșcuția, *Cercetări paleolitice în peșterile din Țara Bârsei*, Materiale 7, 1961, p. 15–20.
 Păunescu 2001 – Al. Păunescu, *Paleoliticul și mezoliticul din spațiul transilvan, Studiu monografic*, București, 2001.
 Prox 1938 – A. Prox, *Die Höhle in der Valea Coacăzei bei Törzburg*, Mitteilungen Brașov 3, 1938, 1–2, p. 73–76.

EXPLICATIONS DES FIGURES

Fig. 1. La grotte Coacăzei – profil longitudinal et plan: 1 – section 1, A. Prox, 1934; 2 – section 2, A. Prox, 1934; 3 – section 1, C.S. Nicolaescu-Ploșor et collab., 1958; 4 – section A, Al. Păunescu, 1984; 5 – section B, Al. Păunescu, 1985; 6 – Section S1, M. Cârciuamaru *et collab.*, 2008; 7 – Section S2, M. Cârciuamaru *et collab.* 2008.

Fig. 2 – La succession stratigraphique de la section VI (1) et de la section VII (2).

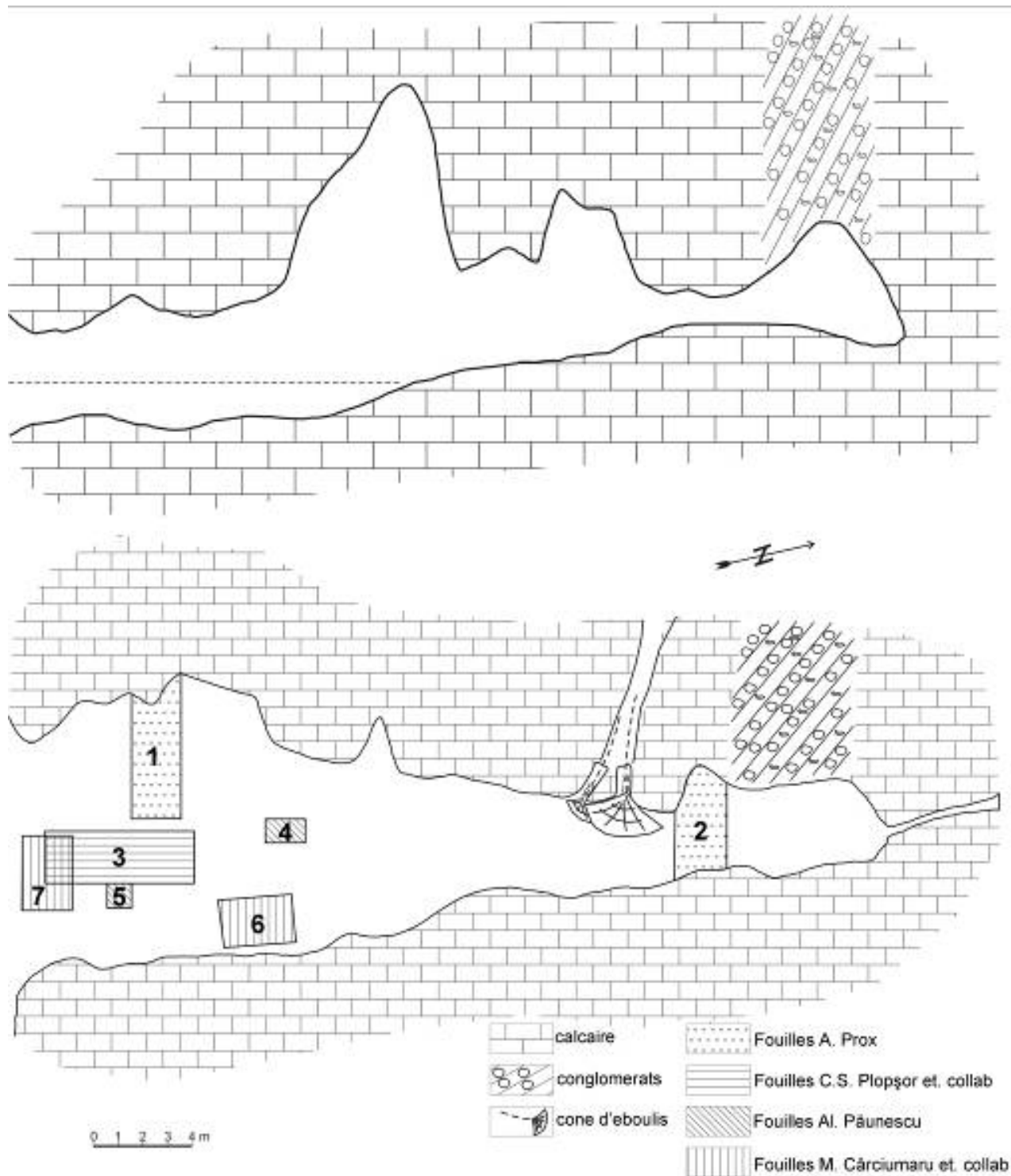
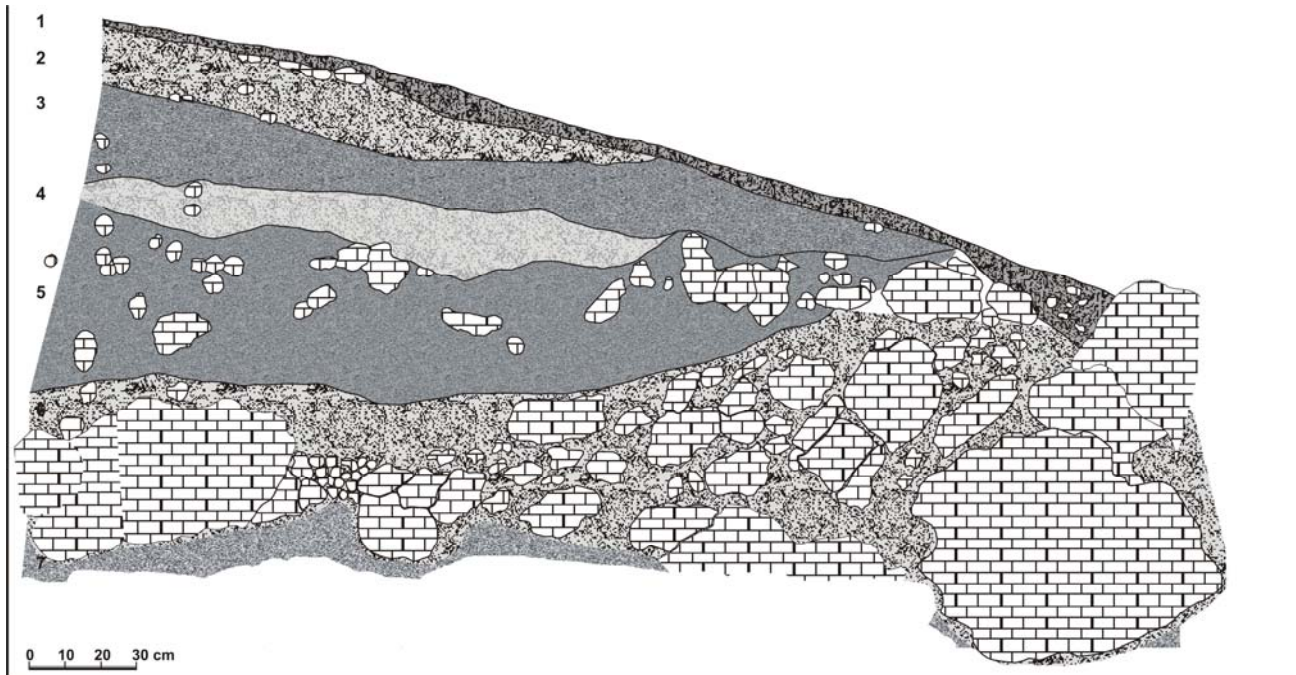
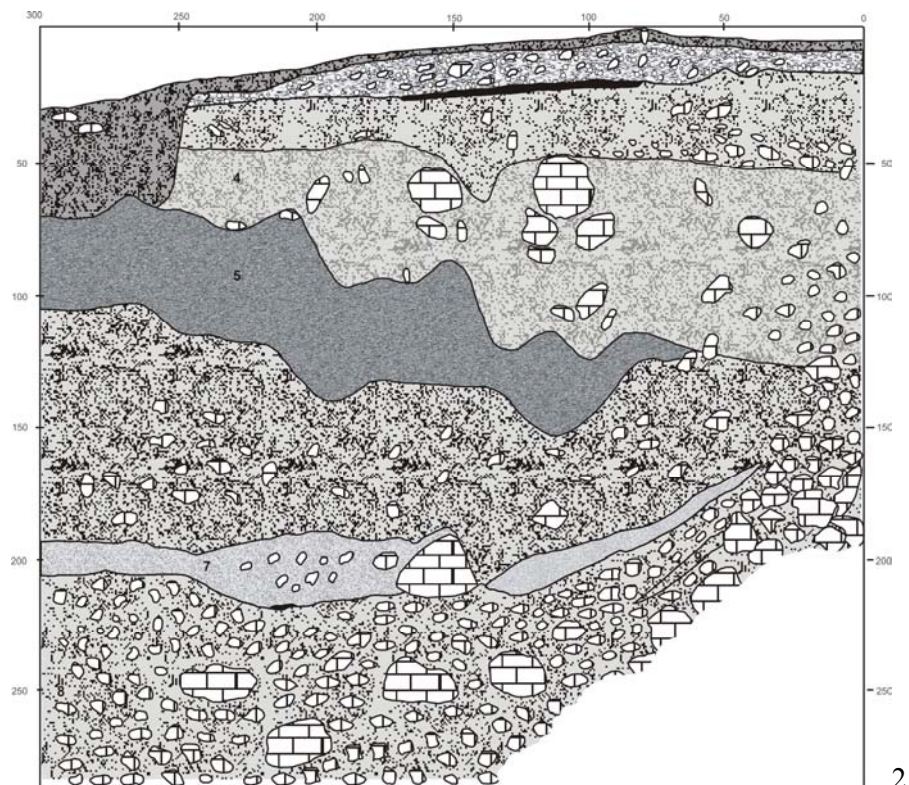

Fig. 1. Peștera Coacăzei – profilul longitudinal și planul peșterii: 1 – secțiunea 1, A. Prox, 1934; 2 – secțiunea 2, A. Prox, 1934; 3 – secțiunea 1, C.S. Nicolaescu-Ploșor et collab., 1958; 4 – secțiunea A, Al. Păunescu, 1984; 5 – secțiunea B, Al. Păunescu, 1985; 6 – secțiunea VI, M. Cârciumaru et collab., 2008; 7 – Section VII, M. Cârciumaru et collab. 2008.

1

2

Fig. 2: Succesiunea stratigrafică din secțiunea VI (1) și secțiunea VII (2).